

Příloha č. 4 k Preventivnímu programu školy

Školní neúspěšnost

1. Úvod

Naše škola vzdělává v mateřské, základní a střední škole děti a žáky primárně se sluchovým postižením, děti a žáky s vadami řeči, s kombinovaným postižením a s poruchou autistického spektra. Tato skupina je riziky společnosti velmi ohrožena, proto klademe velký důraz na programy týkající se primární prevence a prevence školní neúspěšnosti. Preventivní činnost probíhá odpovídající formou již od mateřské školy. Pedagogové citlivě vybírají vhodné programy pro předškolní děti, na které plynule navazuje preventivní program základní a střední školy. Péči koordinuje a zastřešuje školní metodička prevence ve spolupráci se školským poradenským pracovištěm (dále také jen „ŠPP“), metodickými orgány školy a ředitelstvím školy, jehož členové se podle potřeb jednotlivých případů aktivně do prevence, popř. řešení školní neúspěšnosti zapojují.

2. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením si negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole. Bývá důsledkem nevyváženosti ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě také v rodinném prostředí, osobním či jiném znevýhodnění. Neprospěch, resp. školní neúspěšnost je téměř vždy způsobena souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě. Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno učení a rozvoj každého žáka, kde panují dobré mezilidské vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy a pedagogy navzájem.

Školní neúspěšnosti žáků se snažíme předcházet: erudovaností pedagogického sboru, spoluprací se školními poradenskými zařízeními, individuální prací s žákem, komunikací mezi školou a rodinou. Výhodou i v této oblasti výchovně-vzdělávacího procesu v naší škole je také menší počet žáků ve třídě a jejich úzký kontakt se všemi zaměstnanci školy. Sledování postojů žáků ke škole, jejich úspěšnost patří mezi hlavní úkoly všech pedagogů školy, třídního učitele/vychovatele

a třídnických hodin. Pokud pedagog u žáka pozoruje signály školní neúspěšnost, hledá příčiny, postupuje podle Krizového plánu školy (Příloha č. 2 Preventivního programu školy).

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků a zaměstnanců školy, zákonných zástupců a žáka samotného. Vyžaduje-li to situace, škola směřuje zákonné zástupce na další s odborníky. Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

3. Faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním znevýhodněním nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole.

Jedná se o tyto faktory:

- Osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, nízká odolnost vůči zátěži.
- Poruchy chování, porucha autistického spektra (PAS).
- Zdravotní problémy žáka – dlouhodobá absence.
- Změna školního vzdělávacího programu (ŠVP) v důsledku přestěhování, přechod na jinou školu.
- Nepodnětné rodinné prostředí – osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace, střídavá péče.
- Nedostatky ve výchovně-vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, nefungující spolupráce mezi školou a rodinou.
- Nadměrné ochranné rodinné prostředí.
- Dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, problémy ve vztazích v rodině, ve škole, ve třídě, ve vztahu s učitelem), které mohou vést až k ohrožení sociálně patologickými jevy (šikana, domácí násilí, kriminalita, vandalismus, toxikomanie).
- Dítě – cizinec.

4. Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

- Neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie.
- Poruchy chování – záškoláctví, útky ze školy nebo z domova.
- Obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese.

5. Okolnosti předcházející školní neúspěšnosti

Žák může být ohrožen školní neúspěšností, zejména pokud:

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě neplní zadané úkoly,
- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- jeho příprava není systematická,
- projeví se u něj záškoláctví nebo další aspekty nevhodného chování (podrobněji viz Krizový plán - Příloha č. 2 Preventivního programu školy).

6. Pravidla pro řešení školní neúspěšnosti

Školní nespěšnosti je třeba především předcházet. Je však nutné mít okolnosti možnosti vzniku školní neúspěšnosti na paměti a situaci stále sledovat. Je nezbytné:

- Včasné podchycení žakových potíží jednotlivými vyučujícími jednotlivých předmětů a včasné stanovení příčiny školní neúspěšnosti a vyhodnocení, zda jde o ojedinělý výpadek, nebo trvalejší problém. V takovém případě o neúspěšnosti vyučující informují třídního učitele.
- Třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i ve spojení s výchovnými problémy.
- Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje rodiče, vyvolá osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, metodikem školy/zástupkyní ředitelky školy a společně se rozhodnou, jak budou dále postupovat (možnost kontaktovat výchovného poradce, metodika prevence, psychologa či další členy školního poradenského pracoviště.) Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise, kterou svolává ředitelka školy.
- O jednotlivých krocích a jednáních škola vede písemné záznamy, které obsahují doporučení školy rodičům: individuální doučování, plán pedagogické podpory, vyšetření

v pedagogicko-psychologické poradně (dále také jen „PPP“) nebo ve speciálně pedagogickém centru (dále také jen „SPC“), apod. Je žádoucí, aby jednání všech zúčastněných stran probíhalo v souladu a jednotně s doporučenými výchovně-vzdělávacími postupy v rámci výchovně-vzdělávacím procesu daného žáka.

Uvedený postup lze vyjádřit čtyřstupňovým modelem podpory uplatňovaným ve škole:

1. Individuální pomoc vyučujícího/tř. učitele/metodika v rámci běžné výuky.
2. Intenzivní spolupráce se zákonnými zástupci,
3. Zapojení školního poradenského pracoviště, vytvoření plánu pedagogické podpory, jeho plnění a vyhodnocení.
4. Zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC).

Vedle správného a včasného rozpoznání příčin, viz výše, je účinné řešení závislé také na včasném využití daného stupně podpory, resp. jejich kombinace a jednotnosti a důslednosti všech zainteresovaných stran.

Součástí prevence školní neúspěšnosti je sledování a vyhodnocování okolností, zda k případné zvýšené školní neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů, nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost, zajišťuje zpětnou vazbu od rodičů žáků.

Na základě zjištění možných příčin školní neúspěšnosti žáka stanoví dle stupně podpory pedagog/skupina pedagogů možná opatření:

- Zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpůrné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpůrné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení.
- Zajištění vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního, nebo audio vnímání).
- Seznámení žáků s možnými styly učení, které se učí vědomě používat podle pro ně nejvýhodnějšího stylu (např. jazykový, zrakový, psychomotorický).
- Individuální konzultace se žákem, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (plán pedagogické podpory, spolupráce s PPP, SPC).
- Pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu.
- Úměrná domácí práce zadaná pro domácí přípravu.

- Sestavení plánu pedagogické podpory, jeho plnění a vyhodnocování všemi zainteresovanými. Na základě výsledků stanovovat další opatření.
- Zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy.
- Vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.
- Včasné informování rodičů o mimořádném zhoršení prospěchu žáka tak, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit propadu znalostí, nechuti se vzdělávat, či chodit do školy, potažmo zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí.
- U žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci prostřednictvím sociální pracovnice školy s vědomím zástupkyně ředitelky školy s Organem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

7. Prevence školní neúspěšnosti

a) Pedagogičtí pracovníci v rámci prevence školní neúspěšnosti:

- Kladou na dítě přiměřené nároky.
- Zdůrazňují jeho pozitivní stránky.
- Oceňují jedinečnost žáka.
- Podporují aktivitu dítěte, podporují vlastní názory žáka.
- Pomáhají žákovi a radují se z jeho úspěchů.
- Rozvíjejí u žáka pocit empatie.
- Vyhybají se negativnímu srovnávání s jinými žáky.
- Znaří žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu.
- Znaří žákovy názory, přání a představy o jeho budoucnosti.
- Mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka.
- Spolupracují s třídním učitelem.
- Znaří příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností.
- Znaří žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav.
- Stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu.
- Efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci.
- Nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům možnost konzultačních hodin.

b) Škola svými vedoucími pracovníky průběžně vyhodnocuje úspěšnost preventivních opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu

překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

Na jednáních pedagogických rad, předmětových komisí a metodických sdružení, popř. na individuálně svolaných jednáních je vyhodnocují pedagogové situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností, projednávají varovné signály, nastavují pravidla a sdílejí zkušenosti ve snaze předcházet neúspěšnosti žáků ve škole.

Škola si v prevenci stanovuje dlouhodobé cíle:

- Vytvářet kvalitní, přátelské a vstřícné prostředí ve třídách a škole. (tř. učitel).
- Trvale sledovat a vyhodnocovat chování žáků a výsledky jejich činnosti ve snaze zamezit vzniku školní neúspěšnosti, popř. tuto záhy postřehnou a řešit – viz výše. (tř. učitel ve spolupráci – viz výše).
- V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků rozvíjet klíčové dovednosti pedagogů pro tuto oblast (vedoucí úseků, ředitelství školy).
- Mít připravenou nabídku pomoci a poskytovat ji pro dle individuální potřeby žáků, kteří potřebují řešit i subjektivně náročné životní situace (ŠPP).
- Vytvářet a aktualizovat strategii prevence školní neúspěšnosti, seznamovat s ní pedagogy školy a vyhodnocovat její účinnost. (ŠPP).

Olomouc 1. 9. 2023

Schválila:

Mgr. Martina Michalíková
ředitelka školy

Zpracovala:

Mgr. Regina Valentíková
školní metodička prevence